

Türkiye Klinikleri

ÇOCUK PSİKIYATRİSİ

ÖZEL KONULAR

Child Psychiatry

SPECIAL TOPICS

EDITÖR - EDITOR

Prof. Dr. Tezan BİLDİK (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

YAZARLAR - AUTHORS

Doç. Dr. Hatice AKSU (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, AYDIN)

Prof. Dr. Ekin Özgür AKTAŞ (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp ABD, İZMİR)

Dr. İlayda BARANKOĞLU (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Doç. Dr. Ömer BAŞAY (Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, DENİZLİ)

Doç. Dr. Sedat BATMAZ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Uygulamalı Psikoloji ABD, ANKARA)

Prof. Dr. Tezan BİLDİK (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Doç. Dr. Emre BORA (Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Prof. Dr. Nilgün BOZBUĞA (İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Kalp ve Damar Cerrahisi ABD, İSTANBUL)

Uzm. Dr. Melek Hande BULUT DEMİR (Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları ve Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İZMİR)

Dr. Öğr. Üyesi Manolya ÇALIŞIR (Ulusallararası Kıbrıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Lefkoşa, KKTC)

Dr. Öğr. Üyesi Umur ÇIVGIN (Ulusallararası Kıbrıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Lefkoşa, KKTC)

Prof. Dr. Rasim Somer DİLER (Pittsburg Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, Çocuk ve Ergen Bipolar Servisi, Pittsburg, ABD)

Dr. Nurhak DOĞAN (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Uzm. Dr. Barış EKİCİ (Serbest Hekim, İSTANBUL)

Prof. Dr. Hayriye ELBİ (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Dr. Öğr. Üyesi Günet EROĞLU (Işık Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, İSTANBUL)

Doç. Dr. Börte GÜRBÜZ ÖZGÜR (Serbest Hekim, MUĞLA)

Uzm. Dr. Cenani HEPDURGUN (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Dr. İpek İNAL KALELİ (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Dr. İnanç KABASAKAL (Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Sayısal Yöntemler ABD, İZMİR)

Doç. Dr. Bürge KABUKÇU BAŞAY (Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, DENİZLİ)

Prof. Dr. Koray KARABEKİROĞLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, SAMSUN)

Doç. Dr. Ahsen KAYA (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp ABD, İZMİR)

Uzm. Dr. Binay KAYAN OCAKOĞLU (Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi,

Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İSTANBUL)

Doç. Dr. Sezen KÖSE (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Uzm. Dr. Fevzi Tuna OCAKOĞLU (İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İSTANBUL)

Prof. Dr. Nüket ÖRNEK BÜKEN (Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik ABD, ANKARA)

Prof. Dr. Burcu ÖZBARAN (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Uzm. Dr. Mutlu Muhammed ÖZBEK (Kars Harakani Devlet Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, KARS)

Uzm. Dr. Enes SARIGEDİK (Düzce Atatürk Devlet Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, DÜZCE)

Uzm. Psikolog Dilara SAVAŞ (MEF Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İSTANBUL)

Uzm. Dr. Doğa SEVİNÇOK (İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İSTANBUL)

Dr. Hilal SUBAŞI (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Dr. Cenk TEZCAN (Serbest Hekim, İSTANBUL)

Dr. Öğr. Üyesi Birsen ŞENTÜRK PİLAN (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Dr. Furkan TÜRER (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Dr. Öğr. Üyesi Miraç Barış USTA (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, SAMSUN)

Doç. Dr. Çiğdem YEKTAŞ (Üsküdar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İSTANBUL)

Dr. Hazal Yağmur YILANCIOĞLU (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Uzm. Dr. Helin YILMAZ KAFALI (Ankara Şehir Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, ANKARA)

Prof. Dr. Zeki YÜNCÜ (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İZMİR)

Dr. Aslıcan ZAYIF (Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Lefkoşa, KKTC)

Dr. Çağrı ZEYBEK ÜNSAL (Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik ABD, ANKARA)

Türkiye Klinikleri

ÇOCUK PSİKIYATRİSİ

ÖZEL KONULAR

Child Psychiatry

SPECIAL TOPICS

Türkiye Klinikleri Yayınlarına abone olmak ve yayımlanmış diğer çalışmalara ulaşmak için; www.turkiyeklinikleri.com adresindeki "Online Alışveriş" linkini tıklayınız.

Abone işlemleriyle ilgili görüşmek için;

Abone ve Halkla İlişkiler Servisi

Tel: +90 312 286 56 56 / 118

e-posta: abone@turkiyeklinikleri.com

Türkiye Klinikleri Dergilerine reklam vermek için;

Pazarlama Satış-Proje Servisi

Tel: +90 312 286 56 56 / 142

e-posta: pazarlama@turkiyeklinikleri.com

Çalışmanın her türlü yayın hakkı Ortadoğu Reklam Tanıtım Yayıncılık Turizm Eğitim İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. Kitaptaki soru, yazı, resim, tablo, grafik ve şekiller kısmen de olsa yayıncının yazılı izni alınmadan, elektronik veya mekanik yöntemlerle basılamaz, çoğaltılamaz. Yalnızca bilimsel amaçlarla (kaynak göstermek kaydıyla) özetleme ve alıntı yapılabilir.

Ürünle ilgili sorumsuzluk, ihmal veya başka bir nedenden ötürü veya burada yer alan herhangi bir yöntem, ürün, kullanım talimatı veya görüşün herhangi bir şekilde kullanılmasından veya uygulanmasından dolayı herhangi bir yaralanma ve/veya kişi veya mülke verilen zararlar için Yayımcı tarafından herhangi bir sorumluluk kabul edilmez. Özellikle tıp bilimlerindeki hızlı gelişmeler nedeniyle, tanılarının ve ilaç dozlarının bağımsız olarak doğrulanması yapılmalıdır.

Tüm reklam materyallerinin etik (medikal) standartlara uygun olması beklenmekle birlikte, bu yayına dahil edilmek, ilgili ürünün veya üreticisinin iddialarının kalitesinin veya değerinin garantisi veya onayı anlamına gelmez.

Türkiye Klinikleri yayınları halka açık yerlerde satılmaz. Sağlıkla ilgili kişi ve kurumlara abonelik usulü gönderilir.

E-ISBN: 978-625-401-648-6

© 2022 Türkiye Klinikleri

Türkiye Klinikleri Yayın Seri No: 1122

1. Baskı, Nisan 2022, Ankara-Türkiye

To subscribe to the Türkiye Klinikleri Publications and to reach other published studies; click the "Online Subscription" link from the www.turkiyeklinikleri.com address.

To discuss the subscription procedures;

Subscription and Public Relations Service

Phone: +90 312 286 56 56 / 118

e-mail: abone@turkiyeklinikleri.com

To advertise the Türkiye Klinikleri Journals;

Marketing Sales-Project Service

Phone: +90 312 286 56 56 / 142

e-mail: pazarlama@turkiyeklinikleri.com

All rights are reserved by Ortadoğu Reklam Tanıtım Yayıncılık Turizm Eğitim İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. The questions, writings, pictures, tables, graphics, and figures published in this book cannot be printed or reproduced in whole or in part by electronic or mechanic ways without the written consent of the publisher. Summarizing and citation for scientific purposes (by specifying the reference) is allowed.

No liability is accepted by the Publisher for any injury and/or damage to person or property due to irresponsibility, negligence or any other reason or any use or application of any method, product, instruction manual or opinion contained herein.

Although all advertising materials are expected to comply with ethical (medical) standards, inclusion in this publication does not constitute a guarantee or endorsement of the quality or value of the product or manufacturer's claims.

Türkiye Klinikleri publications cannot be sold in public places. It is sent to health-related persons and institutions as a subscription procedure.

E-ISBN: 978-625-401-648-6

© 2022 Türkiye Klinikleri

Türkiye Klinikleri Publication Serial Number: 1122

1st Edition, April 2022, Ankara-Türkiye

Türkiye Klinikleri

YAYIMCI - PUBLISHER

Ortadoğu Reklam Tanıtım Yayıncılık Turizm Eğitim İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Türkocağı Cad. No:30 06520 Balgat/Ankara/Türkiye

Tel/Phone : +90 312 286 56 56

Faks/Fax : +90 312 220 04 70

e-posta/e-mail : info@turkiyeklinikleri.com

web : www.turkiyeklinikleri.com

Sertifika No/Certificate No : 48768

Prof. Dr. Rasim Somer Diler'e İthaf Edilmiştir.

Prof. Dr. Rasim Somer Diler; Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı, Araştırmacı ve Eğitici.

Xi'an Jiaoton Üniversitesi, Beyin Hastanesi, Çin tarafından 2003 yılında onursal profesörlük verildi. Dr. Diler 2008 yılında ABD'de ilk kez kurulan Çocuk ve Ergen Bipolar Bozukluklar Yataklı Servisi (in CABS) Medikal Direktörü olarak Western Psikiyatri Enstitüsü ve Kliniği, Pittsburgh Üniversitesi'nde profesör olarak görev yapmaktadır. Pennsylvania Hastane ve Sağlık Sistemleri Derneği (HAP), yeni çok- katmanlı değerlendirme yöntemleri ve yenilikçi müdahalelerinin yanı sıra yatan hasta-ayakta tedavi ve klinik-araştırma hizmetleri arasında köprü oluşturması nedeniyle tüm tıbbi uzmanlıklar arasında en iyi hasta bakımı için 2011 yılında in-CABS'i ödüllendirdi. Dr. Diler'in liderliğinde, in-CABS programı o zamandan beri klinik yenilik, en iyi hasta bakımı ve teknolojiyi rutin uygulamaya birleştirme konularında altı ödül aldı. Dr. Diler ayrıca giyilebilir teknolojiler ve büyük veri analitiği uygulayarak tanı doğruluğunu artırmak için nesnel ölçümleri belirlemeye odaklanmıştır. National Institutes of Health (NIH) tarafından birincil araştırmacı olarak desteklenen iki büyük RO1 izlem çalışmaması ile duygudurum bozukluğu tanısı ve riski taşıyan çocuk ve ergenlerin beyin görüntüleme ile birlikte dijital profilini oluşturarak uzun dönem (mani, depresyon, karışık sunumlar) sonuçlarını öngörmeyi amaçlayan çalışmalarını sürdürmektedir. Dr. Diler çocuklarda bipolar bozukluk - global perspektif ile ilgili 11 ülkenin bulgularının yer aldığı uluslararası kitabın editörlüğünü yaptı, birçok kitap bölümü yazdı ve bulgularını birçok uluslararası toplantıda ve hakemli dergilerde sundu. American Academy of Child and Adolescent Psychiatry (AACAP) tarafından yakın zamanda "seçkin üye" ünvanı verilen Dr. Diler, AACAP'de araştırma, kongre düzenleme ve yataklı servis komitelerinde ve pek çok bilimsel derginin ve toplantıların uzman kurulunda görev yapmaktadır.

Dedicated to Professor Dr. Rasim Somer Diler

Rasim Somer Diler, MD is a child and Adolescent Psychiatrist, a Researcher and an Educator.

He was conferred on an honorary professorship by Xi'an Jiaoton University, Brain Disease Hospital, China in 2003. Dr. Diler joined the Western Psychiatric Institute and Clinic, University of Pittsburgh as a faculty in 2008 where he serves as professor and the medical director of inpatient Child and Adolescent Bipolar Services (in-CABS), which is the nation's first inpatient program to improve diagnosis and treatment of youth with bipolar disorder. The Hospital and Health System Association of Pennsylvania (HAP) awarded the in-CABS in 2011 for the best patient care among all medical specialties for its novel multi-layered assessment methods and innovative interventions as well as its bridging inpatient -outpatient and clinical-research services. Under Dr. Diler's leadership, the In-Cabs program since then has received six awards for clinical innovation, best patient care, and blending technology into routine practice. Dr. Diler is also focused on identifying objective metrics to improve diagnostic accuracy through applying wearable technologies and big data analytics. With his two large RO1 longitudinal studies that are funded by National Institutes of Health (NIH) as principal investigator, Dr. Diler continues his research efforts to study brain imaging along with digital profiling in children and adolescents with and at risk for mood disorders to predict long term outcomes (mania, depression, and mixed presentations). Dr. Diler has edited an international book with findings from 11 countries on pediatric bipolar disorder global perspective, has authored several book chapters and presented his findings at several international meetings and in peer-reviewed journals. Dr. Diler was recently honored as "distinguished fellow" by the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry (AACAP), and he has served at AACAP's research, conference organization, and inpatient committees as well as at several scientific journals' and conferences' expert panels.

Ölçemediğimiz bir yaşantıyı değerlendirmemiz, araştırıp geliştirmemiz ve hasta yararına yönlendirmemiz mümkün olamayacağı için, “**dijital sağlık teknolojileri**” geleneksel tanı, takip ve tedavi hizmetlerini zenginleştirebilecek “**erişilebilir, ölçeklenebilir ve genele yayılabilir**” potansiyeli ile büyük ilgi uyandırmaktadır. Akıllı telefonlar, sosyal medya, yapay zeka ve sanal gerçeklik “**dijital fenotipleme**” imkanı yaratarak kişileri değerlendirmenin daha “**nicel ve nesnel**” bir yolunu sağlayabilmektedir. Dünyada endüstri atılımından sonra bilgi/data atılımına geçilen bu dönemde, makina öğrenimi yöntemleriyle çok büyük (aktif ve pasif toplanmış) data verilerinin analizi, heterojen klinik durumların alt tiplenmesinin yapılabilmesine yardımcı olabilecek kişiye özel “**dijital imzaları**” ortaya çıkarabileceğini ve nüks ve tedavi yanıtını tahmin etmeye yardımcı olacak modellere izin verebileceğini öngörebiliriz. Bununla birlikte, etkinliği ve güvenilirliği gösterilememiş yazılım/uygulama kullanılması, yaş ve gelişim özelliklerinin dikkate alınmaması ve **kişisel veri güvenliğinin** sağlandığından emin olunmaması gibi konular **etik yönden** dikkatle değerlendirilmelidir. Bu alanda ülkemizde **kurulması önemli ve gerekli olan “dijital psikiyatri” birimlerinde** psikiyatrist ve terapist ile birlikte bir ekip olarak “*data bilimi, yazılım, istatistik, sosyal hizmet, eğitim ve yasal*” alanlarda çalışan uzmanların görevlendirilmesine ve yakın işbirliğine ihtiyaç vardır.

Prof. Dr. Rasim Somer DİLER

Pittsburgh Üniversitesi, UPMC Western Psikiyatri Enstitüsü ve Kliniği, Çocuk ve Ergenler Yataklı Bipolar Spektrum Kliniği Medikal Direktörü, Pittsburgh, PA, ABD